Саҥа олох

ЧУРАПЧЫ УЛУУҺУН ХАБЫАТА.

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР.

№ 151 (7948). ✦ 1995 сыл ахсынньы 21 күнэ. Чэппиэр. ✦ Сыаната—441 солкуобай.

УЛУУСКА БЫЫБАР ТҮМҮКТЭРЭ

Үөһээҥи улуус үрдүнэн 11128 быыбардааччы баарыттан 10980-ын быыбарга кыттыына. Саха сиринээҕи биир мандааттаах 20 №-дээх быыбардыыр уокуругка туруоруллубут депутакка кандидаттар иһиги куоластары биэрии улуус үрдүнэн маннык буолла: Галина Софроновна Васильеваҕа 102, Василий Степанович Винокуровка 156, Валерий Иосифович Гуляшскайга 22, Егор Петрович Жирковка 6405, Зоя Афанасьевна Корниловаҕа 2349, Петр Алексеевич Сарычевка 12, Дмитрий Гаврильевич Тихоновка 71, Вячеслав Антонович Филатовка 182 киһи.

Общественнай-политическай холбоһуктарга, партиялар-га, бөлөхтөргө куоластары биэрии араастаах. Холобур, Бүтүн Россиятааҕы «Наш дом—Россия» холбоһук иһин 2552, «Власть—народу» 1969, «Коммунистическая партия Российской Федерации» 1913, «Аграрная партия России» 429, «Политическое движение «Женщины России» 484 быыбардааччы куолаһын биэрдэ. Онтон уратылар холбоһуктарга, партияларга, бөлөхтөргө 3, 16, 22, 43, 54, 79, о.д.а. (барыта итинниэхэ ииарыйнаар куоластар) бэриллибиттэр.

Улуус үрдүнэн быыбарга кыттыы 86,3 бырыһыаҥҥа тэҥнэстэ. Саха сиринээҕи 20 №-дээх быыбардыыр уокуругка улуус быыбардааччыларын сөбүлэҥнэрин Е. П. Жирков 66,7, З. А. Корнилова 24,5 бырыһыаннарын ыллылар. Федеральнай испииһэккэ киирбит холбоһуктартан, партиялартан, бөлөхтөртөн биһиги улууспут быыбардааччылара «Наш дом—Россия», «Власть—народу», «Коммунистическая партия Российской Федерации» куоластарын хото биэрдилэр.

Улуус дьаһалтатын 1995 сыл ахсынньы 9 күнүнээҕи 470 №-дээх уурааҕа

БУЛГУЧЧУЛААХ МЕДИЦИНСКЭЙ СТРАХОВКАЛААҺЫҤҤА КИИРИИГЭ БЭЛЭМНЭНИИ ҮЛЭЛЭР ТУСТАРЫНАН

РФ «Российская Федерация гражданнарын медицинскэй страховкалааһын туһунан» Сокуонугар уонна СР правительствотын 1994 сыл муус устар 18 күнүнээҕи 165 №-дээх уурааҕар олоҕуран, булгуччулаах медицинскэй страховкалааһын страховой усулуобуйаларын түмэр киниттэн Саха Республикатын правительствотыгар Булгуччулаах медицинскэй страховкалааһын территориальнай фондата тэриллибитэ.

Фонд үбэ тэриллэр страховкаламмыт гражданнарга медицинскэй өрөлөрү оҥоруулларын хааччыйарга аналлаах.

1996 сыл ахсынньыттан Чурапчы улууһун территориятыгар булгуччулаах медицинскэй страховкалааһыҥҥа киириигэ бэлэмнэнии үлэлэр саҕаланаллар. Онон сибээстээн, уурабын:

1. Нэһилиэктэр дьаһалталарын баһылыктара, предприятиелар, тэрилтэлэр, учреждениелар бэс билии көрүгнэриттэн тутулуга суох

—страховой агеннар түбэрэр формаларынан үлэлээбит уонна үлэлиир нэһилиэнньэ испииһэгин оҥорон 1996 сыл ахсынньы 31 күнүгэр диэри «Аргыс» национальнай страховой компания Чурапчытааҕы филиалыгар туттарыллыннар;

—«Аргыс» НСК филиалын директора Антипина А. А. бу боппуруоска страховой агеннар үлэлэрин тэрийэригэр уонна хонтуруоллуурутар.

2. Доруобуйа харыстабылын управлениета (Алексеев Г. Н.), улуустааҕы ениин баһылыга (Платонов М. Г.) гражданнар булгуччулаах медицинскэй страховкалааһыныларын туһунан быһаарыы биэрэр уонна эмп тэрилтэлэрин лицензированиенан хааччыйыыга дьаһаллары ылыналлар.

Улуус дьаһалтатын баһылыга И. С. СИВЦЕВ.

АЛЯСКАТТАН ЫАЛДЬЫТТАР

Бу күннэргэ биһиги улууспутугар Аляскаттан Сид уонна Нэнси Корнинар кэлэн английскай тыл учууталларыгар нэдиэлэ устата көмө оҥорон бардылар. Кинилэри Дьокуускайтан учууталлар идэлэрин үрдэтэр институт чинчийээччи-методиһа В. Д. Семенова салайан илдьэ сырытта.

Ыалдьыттарбыт кууруу ытыгынан эрэ мукурдаммахтылар, уһуйааннарга, оскуолаларга сырыттылар, аһаҕас уруоктары ыыттылар, бэйэлэрэ эмиэ биһиги учууталларбыт аһаҕас уруоктарыгар сырыттылар.

Улууска оҕону ааҕын кылаастан омук тылыгар үөрэтии киирбитэ икки сыла. Онон үөрэтэр пособие кэмчи, опыт да кыра. Онуоха суолу тэлээччилэртэн биирдэстэринэн буолар Чурапчы орто оскуолатын үһүс кылааһыгар английскай тылы үөрэтэр Ф. М. Петрова уруогар ыалдьыт баран, Корнинар уонна В. Д. Семенова учуутал үлэтигэр үчүгэй сыанабылы биэрдилэр. Эмиэ бу оскуола бэһис кылааһыгар уруогу Д. П. Куличкина биэрдэ. Кини методиката чочуллубутун, уруоктарын хас биирдии этабы бэйэ-бэйэлэриттэн сиэттиһэн тахсан иһэр ситимнээх сибээстээхтэрин хайҕаатылар. Спортивнай оскуолаҕа ыалдьыттар үрдүк категориялаах учуутал А. С. Абрамова уруогун көрдүлэр. Аурелина Семеновна уруога стандартнайа суох. Холобур, бу сырыыга биир үөрэнээччи улуус дьаһалтатын баһылыга И. С. Сивцев, атын үөрэнээччи «Амма-Падани-Даймонд» АК директора, атыттар итиннэ үлэлиир завод үлэһиттэрэ буолан туран кэпсэттилэр, баһылыктан интервью ыллылар. Кини уратыта үлэһитэ, киһи быһыытынан эгкиллэ суох үтүө хааччыстыбалара эмиэ бэлиэтэннилэр.

Курс, туох да мөккүөрэ суох, туһалаах буолла. Учууталлар саҥа методикаҕа байдылар, төрөөбүт тылларынан саҥарар «аймахтарын» көрсөн элбэҕи билиилэр көрдүлэр. Итиниэхэ барытын кэлиниттэн учууталлар үөрэтэр тылларын дойдуларыгар тиийэн курстааллара эбитэ буоллар, саҥарар дьоҕурдарын сайыннарыыга, тылларын байытыыга, ол омуктар культураларын, олохторун-дьаһахтарын, дууһаларын билиигэ төһөлөөх эбиинэхтэрэ этэй дии саныыгын. Омук тыла суох, харчы да хамсаабат кэмнит кэлбит биригэмэтигэр иты өрдүк тоҕоостоох, наадалаах.

М. ЗАХАРОВА,

улуустааҕы үөрэх управлениетын специалиһа.

● КУЛЬТУРНАЙ ОЛОХ СОНУННАРА

БЫЫС АҺЫЛЫННА

Дирингэҕэ народнай театр XII, народнай хор II сезоннарын астылар.

Театр режиссера Марфа Иванова туруорууларынан Петр Тобуруокап «Сэттэ таракаан» диэн биир-көстүүлээх комедиятыгар кырдьаҕас көлүөнэ артистар Екатерина Петрова Хрусталина Чэчиикэбэ, Тит Аммосов Маллаар оҕонньор уобарастарын чаҕылхайдык арыйдылар. Дмитрий Дириҥкэй «Доҕорбут туһугар» диэн сценкатыгар Григорий Тимофеев, Петр Харитонов тахсыылаахтык оонньоотулар. Мария Герасимова—Сэгээрэ «Оҕуруктаахтар оҕуурдара» диэн сценката билиҥҥи олоҕу кытта ыкса сибээстээҕинэн, сытыы боппуруоһу таарыйарынан көрөөччүлэр кэрэхсэбиллэрин ылла. Матайар Мааппа оруолун Мария Боженова, Ньукулайы Николай Филиппов, Марыына эмээхсини Александра Степанова бэрт итэҕэтиилээхтик, сатабыллаахтык толордулар. Артист Аркадий Родионов Алексей Павлов репертуарыттан көрдөөх кэпсээннэринэн үөртэ-күлүттэ.

Көрөөччүлэр народнай коллективтарга аналлаах викторинаҕа кыттыннылар, сөпкө, элбэх боппуруостарга эппиэттээбиттэр сэмэй бэлэхтэри ыллылар.

Народнай хор хас да куоласка араҕыан үрдүк маастарыстыбалаахтык толорбут ырыалара сүрэхтэри долгуттулар. Хор саамай актыыбнай кыттыылаахтара—баритон куоластаах Константин Константинович Романов, сопрано куоластаах Альбина Петровна Борисова хорга саҥа кэлбит эдэр ырыаһыттарга Виктор Аммосовка уонна Галина Филипповаҕа ырыаларын туттарыылар.

Екатерина ПИНИГИНА.

УЛУУС ПРЕДПРИЯТИЕЛАРА, ТЭРИЛТЭЛЭРЭ, УЧРЕЖДЕНИЕЛАРА БЫРААҺЫННЬЫК ДЬАҺАЛЛАРЫН ЫЫТЫЫЛАРЫН БЭРЭЭДЭГИН ТУҺУНАН БАЛАҺЫАННЬА

Балаһыанньа Саха Республикатын «Олохтоох дьаһалта туһунан» Сокуонугар олоҕуран Саха Республикатын Үрдүкү Сэбиэтэ 1992 с. ахсынньы 24 күнүгэр ылыммыт 1285-XII №-дээх «Саха Республикатыгар итириктээһини, алкоголизмы уонна наркоманияны утары государственнай дьаһаллары олохтооһун туһунан» уурааҕар, Российскай Федерация КЗоТ-угар, Российскай Федерация Административнай Кодексыгар сөп түбэһиннэрэн ылыллына уонна улуус предприятиелара, тэрилтэлэрэ, учреждениелара бырааһынньык дьаһалларын ылымларын биир бэрээдэгин олохтуур.

1. Предприятиелар, тэрилтэлэр, учреждениелар (мантан салгыы «предприятиелар» диэн суруллуоҕа) бырааһынньыктааҕы дьаһаллары бэйэлэрин көрүүлэринэн Сокуонунан олохтоммут бырааһынньык иннинээҕи күн эбэтэр быраһынньык күн ыыталлар.

Бырааһынньык күннэринэн Российскай Федерация КЗоТ-унан олохтоммут уһулуччулаах событиелары, бэлиэ даталары (Саҥа Дьыл, Оройоосво, Дьахталлар аан дойдутааҕы күннэрэ, Спас уонна үлэ быраһынньыга, Кыайыы күнэ, Российскай Федерация государственнай суверенитетын туһунан Декларацияны ылыммыт күн, Ыһыах—национальнай бырааһынньык) анаммыт күннэр ааҕыллаллар.

Бырааһынньык күнүнэн итилэри сэргэ чочуу идэлээх үлэһиттэрин чиэстэйин эмиэ ааҕыллар (Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин күнэ, Милиция күнэ, Эмчиттэр күннэрэ, Учуутал күнэ, Энергетик күнэ, о. д. а.) уонна 50-тан саҕалаан үбүлүөйүнэй төгүрүк даталар (предприятие 50 сыла).

2. Предприятиелар быраһынньыктааҕы атын дьаһаллара үөһэ ааттаммыт быраһынньык күннэригэр ыытыллыахтаахтар. Атын күннэргэ быраһынньык дьаһалларын ыытыы көҥүллэммэт.

3. Предприятиеҕа ыытыллар быраһынньык дьаһалларыгар итирдэр утахтары иһэр бобуллар.

4. Итирдэр утахтаах быраһынньыктары дуогабардаһынан «Айыллаан» Культура дьиэтигэр, культурнай киинэргэ, сельскэй культура дьиэлэригэр, уапотребсоюз остолобуойугар ыытыахха сөп.

5. Предприятиеларга быраһынньык дьаһаллара олохтоох бириэмэнэн 23 чаастан хойутатыллыа суохтаахтар.

Быраһынньык дьаһалларын үлэ бириэмэтигэр эбэтэр 23 чаастан кэлин ыытыы бобуллар.

6. Предприятие салайааччыта быраһынньык дьаһалларын ыытарын туһунан олохтоох дьаһалтаҕа уонна ис дьыала органыгар (участковай инспекторга) биллэрэр уонна быраһынньыгы ыытыыга эппиэттээх дьуһуурунайы бириказынан анаыр.

7. Предприятие салайааччытынан анаммыт эппиэттээх дьуһуурунай бааһартан куттал суох буолуутун, общественнай бэрээдэги тутууну, мал-сал бүтүн буолуутун хааччыйар бары дьаһалы ылар уонна предприятиеҕа дьаһал ыытыллар кэмигэр бу Балаһыанньа бары көрдөбүллэрэ тутуһуллуутун хонтуруоллуур.

8. Предприятие салайааччыта уонна эппиэттээх дьуһуурунай баһаартан куттал суох буолуутун дьаһалларын уонна предприятиеҕа общественнай бэрээдэги хааччыйыыга сирэй эппиэтинэһи сүгэллэр.

9. Предприятиеҕа быраһынньык дьаһала ыытыллар кэмигэр киһи достоинствотын уонна общественнай сиэри-майгыны ытыктаабакка итирик турукталах кэлбит киһи баар Сокуонугар олоҕуран административнай эппиэтинэскэ тардыллар.

10. Бу Балаһыанньаны толорбот предприятие салайааччылара РФ «Олохтоох бэйэни салайыныы» Сокуонун 87 ыстатыйатыгар сөп түбэһиннэрэн административнай эппиэтинэһи сүгэллэр.

x x x

Бу Балаһыанньа улуус дьаһалтатын 1994 сыл тохсунньу 21 күнүнээҕи 27 №-дээх уурааҕынан бигэргэммитэ. Ону, общественнай бэрээдэги бөҕөргөтөр кииниттэн, хаттаан санатан бэчээттээбит.

Балаһыанньа толоруллуутун, тутуһуллуутун нэһилиэктэр дьаһалталарын баһылыктара, ис дьыала отдела хонтуруоллуохтаахтар.

СЭМЭЙ, СИЭДЭРЭЙ ОЛОХ

БЫЙЫЛ АЛТА УОННУН ТУОЛБУТ Афанасий Иннокентьевич оҕо саҕа, үгүс үөлээннээхтэрин кэриэтин курдук, ураты ыарахан этэ. Алаҕар нэһилиэгин «Чаачыгый» колхоһа оройуон 41 колхозтарын кытта хотту үүрүлэҕэбүтэ. Ийэлэрэ тэйэ да кыра оҕолорун хаал-лара-хааллара мунхалаан мунгаммыттан иһин, киһилэри тоҥор, аччыктыыр эрэйтэн быыһаабатаҕа. Салс ыксаан, уолун Афоняны, 6,5 көстөөх сиргэ олорор аймаҕар айах тардата илдьибитэ. Күн иһигэр оҕо сөһүүлээх дьахтар сөһнабыт сиргин булбута. Хор, оннук ыгыирдээҕэ, олох-хо дьулуурдааҕа ийэ барахсан. Уолчаан итти да күнэ көрүүтэ, күөнэҕэ оонньооһуна уһаабатаҕа сайын таайын арыыгар ыгырбыттара. Таайа оруһуна төттөрү илдьэ киирэн кураанах, талахтаах биэрэккэ түһэрэн баран, «дьоннгор сүүр» диэктэбитэ. Итти курдук таай аймахтарын кытта түһэн бырастылатаһар кыаҕа суоҕа. оттон 7-лээх уолчаан харахтаан көрбөтөх түҥ тайҕатынан 5 биэрэстэ сири айаннаахтааҕа...

Билигин итти кыра уол үс оҕолоох иллээх-эйэлээх дьиэ кэргэн аҕата (кэргэнэ Виктория Ксенофонтовна учуутал, кыыһа Лия үрдүк үөрэхтээх программист, уола Виктор инженер-электрик, Айта—студентка), улууска биллэр физиотерапевт, «Бочуот Знага» орден кавалера.

—Афанасий Иннокентьевич, Дьабыылга олорбуккун, Майаҕа оскуоланы бүтэрбиккин. Ханнык улууһун дьонун дии?

—Тыый, хайдах буолуой, кыһыны оһургэтэрэ,—киһим күлэн үрүҥ чараҥ тиистэрэ кэчигирэйэ түһэллэр.—Чурапчы бөҕө буоллаҕым. 1944 сыллаахха көһүүттэн эргиллэн баран дьонум Чыаппара колхоһугар киирэн тыамыттарын председателлэрэ аккаастаан кэбиспит, кинэ тыыран, 12 биэрэстэлээх дьабыылларга тиийэн колбоспутаар. Аймахтарым Мугудайыйан, Чыаппаранан олороллор.

—Эмчит буоларга баҕа улахан этэ буоллаҕа...

—Эс, суох. Оскуолаҕа математикаҕа, физикаҕа, уопсайынан, точнай наукаларга туйгунунук үөрэммитим. Учууталларым сүбэлэринэн, бэйэм да баҕабынан МГУ техническэй факультетыгар туттарсарга бэлэмнэммитим. Медицинскэй кэрүү кэмигэр тыгабынан тутан ыллылар. Хомустаах санаторийыгар эмтэнним. Ол да кэнниттэн көҕүллээбиталлар. РСФСР үтүөлээх враһа буолбут Мария Андреевна Яковлева: «Тыа хаһаайыстыбатын институтугар эбэтэр медицинскэй институкка үөрэнэр эрэ буоллаххына көҥүллүүбүн»,—диэтэ.

—Бай, ол тоҕо?

—Тыа хаһаайыстыбатын специалиһа буоллаххына, элбэхтэ салгыҥҥа сылдьыахтаах, оттон медик буоллаххына, эмтэн чүгэс буолуохтаах үһүбүн. Онон Благовещенскайдааҕы медицинскэй институкка туттарсан киирэн хаалбын.

—Отут биэс сыллааҕыта үөрэххин саҥа бүтэрбит эдэркээн специалиһы Мугудай участковай балыыһатыгар анаан ыыттылар, үлэҕин туохтан саҕалаатыҥ?

—Эргэ баҕайы дьиэ, аҕыйах куойка турар. Нуучча фельдшер кыргыттар бааллар эбит. Балыыһабыт туомун көрөн-истэн баран, кыргыттарга киирэн эбиэттии олордохпутуна, арай сыыры таҥнары оҕо көтөхпүт эмээхсин сүүрэ-хаама билааслаан тиэтэйэн ахан иһэр. Оҕото букатын өйө суох, тартарар. Мин врач киһи быһыытынан үлэбин толорбутунан бардым: «Магнезий! Гидрохлорат!» бөҕө. Ол оҕо билигин да баар. Итти курдук сүрэхтэнэн турабын. Оччолорго трахома баһаам. Билигин Мэҥэйдийэҕэ Чычыйэҕэ медпуннары астардыбыт. Олорго трахсестра штатын көрөбүт, бэйэбит көҥөччөр атынан кэрийэ сылдьан сүбэлиибит, сэрэтэр үлэни ыытабыт.

—Эмчит үлэтигэр ыксаллаах да балаһыанньа, үөрүүлээх, хомолтолоох да түгэннэр элбэх буоллахтара. Эн ордук ханнык түгэннэри өйдөөн хаалбыккыный?

—Кырдьык, элбэх буоллаҕа. Икки сыл Мугудайга үлэлээбитим кэнниэ Мындаҕаайы участковай балыыһатыгар анаабыттара. Онно биир киһи бэйэтин быһаҕынан ааньал улаханнык баайырбыт этэ: тыгата алдьаммыт, бүөрэһүнүн икки ардыгар салгынаммыт, хаан турбут. Чурапчыннан эргиттэхпинэ, олох өлүүһү. Онон Дьокуускайтан быһа санавиацияны ыҥырдардым. Бортхирург Полозов: «Эдэр киһи, тоҕо быһа ыҥыртараҕын?»—диэн сэмэлиэх курдук саҥарда, мин ииниибин биэрбэтим, быһаардым, кинини: «Чэ, сөп, тиийдэххинэ көрүөхпүт»,—диэтэ. Вертолет Мындаҕаайыга быһа көтөн хаалбытэ, «сөпкө тыммаккын» диэн хайҕаммытым. Хомойбуппуттан биирэ кэпсиим. Бэркэ үлэлии сылдьабыт, отчуоттуу бардым. «Биир да оҕо өлүүтэ суох» диэн этэн-саҥаран кэлбитим биир саҥа төрөөбүт гипотерапиялаах оҕо өлөн хаалбыт. Ийэтин доруобуйата улахан мөлтөх этэ, кэтии-маныы аҕай сылдьыабыппыт, кэлэрбэр тиийбэтэх. Хомойон ытаатым ээ. Итти түбэлтэни олус өйдүүбүн, түмүкпүт үчүгэйиттэн үөрбүтүм бэрдэ.

—Афанасий Иннокентьевич, 1980 сыллаахха «Бочуот Знага» орденынан наҕараадаламмыккын. Ол кэмгэ эн улуус кылаабынай враһын солбуйааччы этиҥ дии, балдаҕа. Кини үлэтин ис хоһооно туох этэй?

—Тэрээһин үлэ. Кадры өлөхсүтэн, кинилэр квалификацияларын үрдэтэн, улууска эмчиттэр күүстээх этэрээттэрин тэрийэргэ дьулуспуппут. Эмчиттэр аттестацияны бараллара, семинардар, конференциялар, опыт атастаһыыта, конкурстар тэриллэллэрэ, социалистическай куоталаһыы кэлэһиэк тэнитиллэрэ, бэйэ-бэйэни хонтуруоллаһыы баара. Саҥа методиканы, методтары киллэрэн сорук быһыытынан туруораллара. Хат дьахталлары кииннээн төрөтүү, привикалары кииннээн ыытыы олохтоммута. Участковай балыыһалары, ФАП-тары бөҕөргөппүппүт, саҥа оборудованиелары буларбыт. Ыарыыны сэрэтиигэ элбэх үлэ ыытыллара, участковай балыыһаҕа тиийэн, ирдэбиллэбит ол буолара. Бэйэҕит да өйдүүр инигит: урут хас ферма аайы кэриэтэ медпуннар бааллара, хайа сох хоэ үлэһитэ хаста бюллетенинэн туһаммыта барыта учуоттанара, ирдэбил туруоруллара. Ол ханнык эрэ түмүктэрдээх этэ. Холобур, 1986 сыллаахха республика куоталаһыытыгар бастаабыппыт. Дьахтар өлүүтэ суоҕа, оҕо өлүүтэ лаппа аччаабыта, улуус 1980 сыллаахха сарис сибиинэбитин саҥа нэһилиэнньалаахтаммыта. Мин итти үлэҕэ 16 сыл үлэлээбитим, ол устатыгар туок өгө һуллаубутун барытын кэпсиир кыаллыбат. Маннык биири бэлиэтээн этиэх этим—итти соҕотох мин үтүөм буолбатах этэ, коллектив түмүүтэ, олус үлэһит этэ.

—Хас биирдии эмчиттэн көрдөбүлү туруорарга кини үлэтин ис хоһоонун бэйэтэ эмиэ билиэхтээх буолаҕын дии. Холобур, оскуолаҕа ааҕыт бары предметтэри түгү-хаһыытын билиэхтээхтэрин-үлэлиэхтээхтэрин билиэххин курдук.

—Итиниэхэ анаан үөрэтэллэр. Мин 1972 сыллаахха доруобуйа харыстабылын тэрээһиннигэр анаан үс ый үөрэммитим. Доруобуйа харыстабылын экономиката, хирург, гинеколог, терапевт, о.д.а. хаачыстыбалаах көрдөрүүлэрэ туох-ханнык критерийдээхтэрин онно үөрэтэллэр.

—Билигин физиотерапевт-враһынан үлэлиигин, тустаах отделение сэбиэдиссэйэҕин. Эмиэ да ииэгэн эмтиир дииллэр. Итти идэлэргэ эмиэ тус үөрэниэххэ наада дии.

—Туспа бөҕө буоллаҕа. Уопсайынан, мин үөрэнэртэн атын бу олоххо туох дьарыктааҕын да бу диэн билбэппин, эмиэ күлэн кыратык кэҕис гыммытыгар, төһө да сатаннан бүтэйик күннэрэ буоллар, сайсыйыы туһнукэ күлүмүрдүү турбут күн ачыкатыгар охсуллан килбэс гынна.—Бастаан 1963—1965 сылларга Иркутскайдааҕы мединститукка терапияҕа ординатураны барбытым, дьиэр, кини сиргэ үлэлиэхтээх киһи эмиэ барыдьан кэлбытым. Эмиэ итиниэ рентгенологияҕа идэбин үрдэтпитим. 1971 сыллаахха Новосибирскайга сүрэх ыарыыларыгар билиибин хаҥатыммытым, итти кэнниэ сылытар Казаньга үс ый бии эппит доруобуйа харыстабылын тэрээһиннигэр үөрэммитим. 1988 сыллаахха Томскайга физиотерапияҕа специализацияламмытым, 1991 сыллаахха Владивостокка иннэнэн эмтээһиннигэ үөрэммитим, эмиэ итти сыл Москваҕа лазерынан эмтээһиннигэ биир ыйлаах курсу барбытым.

—Ол үөрэҕиҥ түмүгэ бу отделение буолан турар...

—Отделение аһыллыбыта эһиил муус устарга тиийдэхвитинэ үс сылын туолар.

Физиотерапевтическэй отделениэйы астарар туһуган, ол наадатын дакаастаан Афанасий Иннокентьевич биһиги хаһыаппытыгар хаста да суруйбута, туруорсубута, сүүрбүтэ-көппүтэ. Манна туох-туох дьикти аппараттар суохтарый? Хараххын, кулгааххын, тиискин, остеохондрозкун, араас эчэйиигин магнитнай аппараттарынан эмтииллэр. Араас тымныйыылартан ыарыгин, ньиэрбэҕин гальваническай аппараттар чөлүгэр түһэрэллэр. Электроматинтнай аппараттарынан, ультразвуктарынан, ультрафиолетовай сардаҥаларынан, о.д.а. ыарыһахха көмөнү оҥороллор. Араас-араас хабан да харахтаабатах аппараттардаах дохтор кабинеттары Афанасий Иннокентьевич бэйэтэ үлэлиир хоһугар—аппликация кабинетыгар тиийдэбит. Сып-сылас, ып-ыраас. Кини ыарыһаҕы диагноһыттан көрөн иннэнэ, пластинкалары сыһыаран эмтиир. Сүдүргү өйлөөбүлэр икки диэтэхтэринэ кистэнэр иннэбэ майгылыыры толкуйдуур этим. Оттуком букатын атын эбит: араас-араастар, сорохторо букатын быыкайкааннар. Олору ыллыар сиргэр иэдиэлэни-иэдиэлэнэн илдьэ сылдьыаххын сөп эбит. Аны пластинкалара сорохторо алтан, сорохторо үрүн көмүс, цинк, хром. Олору эмиэ ыарыһахха сыһыаран кэбиһэллэр.

—Өссө баларааннан эмтээһини киллэриэхтээх этибит. Туох баар хоһо, оборудованиета барыта бэлэм, ону баара итин-тиминыы үчүгү биэрэр киһи дакыйабыт огоһуллубата. Ол кыаллыннаҕына, дьэ ситэрэ-хотору буолуо этэ. Оборудованиебытынан илии эҥэртэ, киһиргээбэккэ эттэххэ, бастыҥнарабыт. Кэлэн көрө сылдьааччыр, күүппэтэхситин көрдүбүт диэн сөҕөн эрэ кэбиһэллэрэ.

—Араас аппараттары булар уустук буоллаҕа буолуо?

—Оннолорго син уустук этэ. Ону урут үлэлээбит билсэн көмөлөспүтэ. Оттон үбүк бачча наада диэбиппин Никонович өйдөөбүккэ көмөнү оҕсон кэбиһэн баран, кэлин «бабат» диэбитэ, һу-һэ, «мин диэхн аны көрүмэ, туох баар харчыбын барытын эн ылбыккын»,—диэн буолта Кырдьык да, оччотооҕута элбэх үп этэ—172 тыһ. солкуобай. Кэлин сөпкө астахпут дии, хайа бырыахлыдый?

—Таблеткаһан, укуолунан, о.д.а. эмтэнэрдээҕэр эһиэхэ эмтэнэр тугунан ордугуй, эмтэбит дьоннгут туһааннылара хайдаҕый?

—Биһиги эмтээһиммит ордуктара диэн, бастакытынан, киһи хара төрүөҕүттэн, ол да иниттэн билэр суолларынан—салгынынан, сардаҥанан, электрическэй тогунан, электромагнитынан эмтиибит, ол киһи организмыгар хайа да сабаҕыс буортулаах дьайыыны оҥорбот. Иккиннык да оҕолос буортуллаах дьайыыны оҥорбот. Икхаанык да билигин киһиниэн, сыаната чинээкн, билигин эмп сыаната аһара үрдээбит кэмигэр ситэ эмиэ кырата суох суолталаах. Үсүһүнэн, судургу—укуоллаабаккын, система да туруорарсан, эрэйдэммэккин. Кэлүүспүт 93 бырыһаан. Сылтаран 1800-чэкэ ыарыһах эмтэнэр. Өссө элбиэҕин усулуобуйа суох, холобур, Мурун Тыммыыйа, интернат-оскуола олохтоохторо процедура ылаары күн ахсын манна саллаллар. Стадыын хэлэр кыахтара суох, тымныйыахтарын да сөп. Сталиннгэ биир кабинеттаахпыт, оҕо отделениетын уонна терапевтическай икки ардыгар. Онон итиниэ сытааччылар туһаналлар, оттон хирургическайга эмтэнээччилэр тура сылдьар эрэ буоллахтарына процедура ылыахтарын сөп.

—Бэйэтэ бүтүн биир улахан балыыһа курдук дии. Хоһуу буолан үлэлиигит?

—Врач соҕотохпун. Дьячковская Ольга Николаевна, Попова Людмила Дмитриевна курдук опыттаах сестралардаахпыт, массажисткаһан 8 сыл стажтаах, ыарыһах бөҕө махталын ылар Габышева Полина Дмитриевна үлэлиир. Барыта 4 медсестра, 2 санитар, 1 инструктор (физкультураннан эмтээһиннигэ), массажист уонна мин үлэлиибит.

—Үлэҕит-хамнаһыҥ аһара элбэх, мин санаабар, бары үлэлээбит салааларгар соҕотох киһи үлэтин толорбут курдуккун уонна иккис категориялаах врачкын. Итинтэн хомойбоккун дуо?

—Хомойон да хайыамый. Олоҕум устатын тухары баҕабынан буолбакка, олох соннуур быһыытыттан-майгытыттан тутуллуктаммыт курдуккун: идэбин таларбыттан саҕалаан. 1980 сыл спас категорияны туттараары бары докумуоммун бэлэмнээн аҕай республика Доруобуйа харыстабылыгар министерствотыгар киллэрбиппин Егоров көрө да барбатах этэ: «Саһарар ыарытын бастаан тохтоттун!»—диэбит. Итти кэмгэ оруобуна саһарар ыарыы турбут кэмэ этэ. Онон категориялаһан бүттэҕим дии.

—Республикаҕа доруобуйа харыстабылын 75 сылын бэлиэтээтилэр, итинтэн 35 сылыгар эн харис да халбарыйбакка бу улууска үлэлээтиҥ. Иннини, билигин туһунан туох санаалаах буолаҕын?

—Доруобуйа харыстабылын бу ситимэ хааллыан наада. Тэлбүрдээх эмтээһин киллэриллиитэ биһиэхэ ураты мар охсуулаах буолуоҕа. Билигин саамай сөптөөх вариант үлэлиир дии санаабаан. Кэлин кэмиэ врач алта-суола, сүөмтэтэ хамтата: хамнас кыра, дьиэ-уот мөлтөх, эмтээни суох. Ол барыта кинилэр үлэлэригэр, ол аата, врач дэнэр үрдүк ааттарыгар охсуулаах оҥорор, аанньа ахтыллыбат оҥорор. Улуустан кадр баран эрэр, аҕардас быйыл 5 врач барда. Итини тохтотор дьаһаллары ылар сөп. Ыллыактан-элэртэн куоппут суох, хайа ол кэмгэ киилиэтэр ордук күүтүүлээх, наадалаах киһи суох курдук буола түһэр ээ. Ону мэлдии өйдүү, көмүскэлии сылдьыах баара.

—Балыыһаҕыт киһи кута-сүрэ тохтуох олус бэрт оҥоһуулаах дии,—диибин, бэрт буола сатаан буолбакка, улууһум хайа да балыыһатыгар көрө илик түүсэҕэй, кинэт-куон приему күүтэр сааланга туран. Эркиин баттыһыннары тэрин бүрүөһүннээх сыннаҕас кирэһилэлэр кэчигирэһэбиттэр, муостаҕа өҥнөөх палас тэлгэммит, телевизор, сибэкки...

Атын эркиин киэлин һиаммыт хартыынаны умсугуйа көрө туран: «хайа, бу Иван Андреевич Антипин үлэтэ эбит буолбат дуо?»—диэн саҥа аллайабын. Иван Андреевич кырдьаҕас учуутала, урууһуйдьуту улуус дьонун сиин билиэхтэһэр буолуохтаахтар.

—Кинини Спонсордаан бэлэхтээбитэ,—диир врач үөрэ-көтө. Балыыһаларбытыгар арай бары Иван Андреевич курдук кии тугу, төһөнү кыайарынан спонсордыыр буоллуоҕун—син туох эмит оҥоһуллуо, ситиһиллиэ этэ. Былырыын терапевтическэй, быйыл хирургическай отделениелярга сырыттым. Ийит-хомуос, таҥас-сап эргэрбитэ сүрдээх, маабал туһунан этэ да барбаккын, барыта хаалдьаннаар, тырыттыбыт. Ону саҥардарга харчы хантан көстүөй, эмп, аһылык буларга наһаны тиийэр буоллаҕыка? Чэ, бэйи, кэпсээммиттэн туораамыым, эмтэнээччилэр кэлиттэлээн эрэллэр, түмүктүүм.

Чурапчы талааннаах, үлэһит дьонунан чахчы өлгөм үүнүүлээх дойду. Субу бүгүн кэпсээбит киһибин врач А. И. Пермякову да ылан көрүҥ. Үлэтигэр бу бэриниилээҕин, дьулуурун. Мин өссө кини аҕыллаан сиппэт элбэх общественнай үлэтин—уонунан сыл устата профсоюз райкомун председателэ, сельсовет, райсовет депутата, комсомольскай тэрилтэ бюротун чилиэнэ, о.д.а. —ахтыбатым. Киһи холобур оҥостуон, киэн туттуон туттар киһитэ.

Мария СИДОРОВА.

Уоттаах түннүк хаһаайката

Хаһыак бэҕэрэр нэһилиэккэ бэйэлэрин тутта-хапта сылдьыыларынан, эйэҕэстэринэн дьону тарлар «куолар» бирдэстэрэ Мария Семеновна Иванова диэтэхпинэ, алтан түннүгэ түүн хойукка диэри уоттаах буолар. Ити таллыччаттара, сэлэһэ таарыйа дьүөгэлэрэ далбар хотуттар, сонун-куомас атастаһа ыкса ыаллара кэлэн олоролло-рун баттэтэ.

Мария Семеновна хоһоонго хоһуллубут, ырыаҕа ылланныыт Сунтаар улууһуттан төрүттээх. Эрдэ тулаайах аттахтарыгар туруоран, олох кыһалҕатын, күүгэҕэйдэ-рин эт хаанынан билбитэ. Онуос кылааһы бүтэрээт, оччотооҕу олох сэҥэрэн «Оскуола—производство—үрдүк үөрэх!» диэн девиһинэн төрөөбүт нэһилиэгэр фермаҕа үлэлии тахсыбыта. Онтон 1962 сыллаахха Саха государственнай университетыгар үөрэҕэ киирбитэ. Студен-ныы сылдьан коммунист аатын сүкпүтэ.

Үөрэҕин бүтэрэн үөрэммит Элгээйи оскуолатыгар нууччa тылын учууталынан ананан тиийбитэ. Эдэр спе-циалист үөрэнээччилэр уонна нэһилиэкньэ ортотугар дириҥ убаастабылынан туһаммыта. Кыыс Амма ыраас салгына, кэрэ айылҕата, намыһын сүүрүтэ киэн угуйбата-ҕай, ким сүрэҕин уулларбатаҕай. Мария Семеновна биһиги Мыҥдаҕаайыбытыгар кэлбитэ хайыы-үйэ 20 сыл буола оҕуста. Күтүн-сүрүн Амма дьикти айылҕата, аламаҕай дьоно-сэргэтэ туппуттара, олохсуйарыгар олук уурбуттара. Бэйэтин идэтин үчүгэйдик баһылаабыт учуутал сотору Амма орто оскуолатын директорыгар үөрэҕэр үлэҕэ солбуйаччыһынан анаммыта. Киэн салай-быт 10 сылын устатыгар коллектив ус сыл устата оро-йуонга инники кэккэҕэ сылдьыбыта. Мария Семеновна сыралаах үлэгэ норуот үөрэҕириитин туйгуна знагынан бэлиэтэммитэ, оскуола Бочуотун книгэтигэр киллэрил-либитэ.

М. С. Иванова үлэлээбит сылларыгар математика учууталa Егор Афанасьевич Смирников «Учуутал-94» конкурска улууска бастаан, республика финалыгар тах-сыбыта. Оскуола иһинэн ыытыллар барыы үлэлэргэ Ма-рия Семеновна мэлдьи кыттара, бэйэтин дуоспуруннаах сүбэтин-аматын биэрэрэ. Бинир идэлээхтэрин кыһалҕа-ларын чугастык ылынар, аҕа табаарыс быһыытынан сыһыаннарын-хардыыларын тута ыйан, көмөрөх биэрэр, хомолтолорун, төрүүлэрин-көтүүлэрин тэҥнэ үллэстэр. Оскуолаҕа партийнай тэрилтэ секретарынан аҕыс сыл үлэлээбитэ.

—Педагог быһыытынан оҕолорток хаһан да тэйбэт,— диир Е. А. Смирников,—киниилэр ситиһиилэриттэн үөрэр, мөлтөх быһыыларыттан хомойор. Үөрэтэр оҕолорун 1989 сылтаахха Сунтаарга пальэн сырытыннарбыта, республикаҕа, оҥу таһынан, аан дойдуга тиийэ биллибит Элгээйи уонна Тойбохой музейдарын көрдөрбүтэ. Оҕо иһин оҕолор итии махталларын ылбыта.

Урут Мария Семеновна бастайааннай пропагандист, зэнтатор, уус-уран самодеятельность актыыбынай-кыт-тыылааҕа этэ, билигин кырдьаҕастар «Алтыс» хордар-ын бир көҕүлээччи. Далбар хотуттар ортолоругар шистиньэгинэн, асчытынан биллэр. Дуобакка нэһилиэ-гэтин иһэйин үгүстүк көмүскээбитэ, быйыл республикаҕа бэйис фестивальга кытыына. Төһө даҕаны бочуоттаах сынньалаҥҥа олордор, оҕону үөрэтиитгэн-иитиитгэ, олоххо бэлэмнээһинэтэн туора турбат, тэҥнэ үлэлэһэр. Киэн үөрэппит оҕолоро билигин үксүлэрэ үрдүк үөрэх-тээх специалистар.

Бэйэлэрин өнөлөрүнэн хаһан да өҥнө сылдьыбат дьонноргон бирдэстэрин туһунан кылгастык бэлиэтээ-һиэхпит итиннык.

Людмила КИРИЛЛИНА.

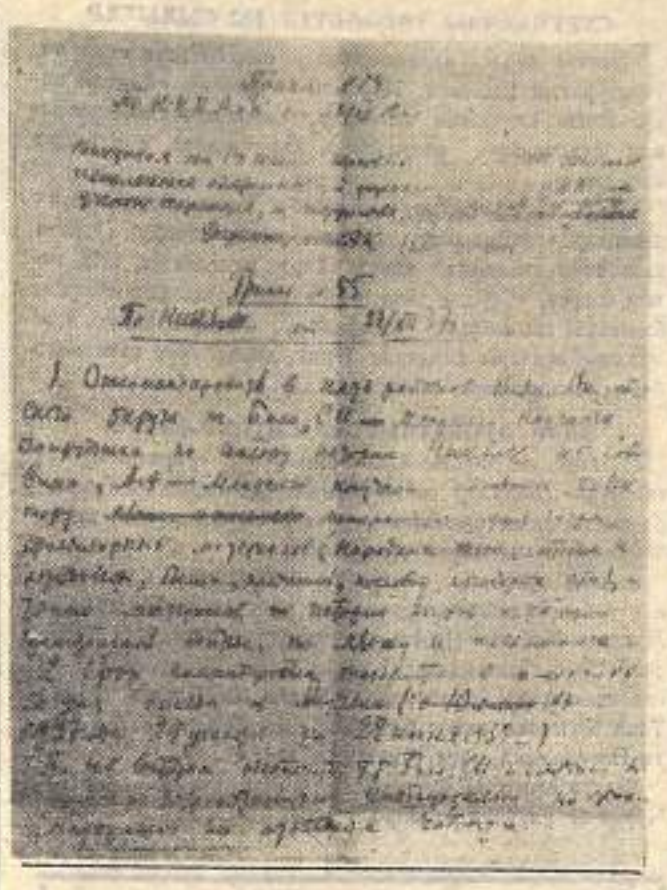

СЭҺЭН БОЛО ДНЕВНИКТЭРЭ

Тыл, литература уонна история институтун директора П. А. Ойуунускай С. И. Болону уонна А. А. Саввины Бүлүү белех оройуонарыгар командировкалыыр туһунан 1937 сыллаахха таһаарбыт 55 №-дээх бирикээһэ (үөһэ); С. И. Боло дневниктиттэн (аллара).

(Салгыыта. Иннин хаһыат 144—145, 149 №№-гэр көр).

1-ое января, 1943 г.

Бүгүн саҥа дьыл, онон үлэһиттэргэ общай өрөбүл күн буолла, ол оонугар иһэр баскыһыанньаны үлэ күнүнэн оҥоортор. Мин хуолунан 9 чаастан кэһээгинэ дылы музей отделыгар дежурствоҕа сыралыыбын. Тымныы буоллаҕына кэһи сылдьыыта мелтех, баара суоҕа 20 кэһи сырытта, онон кинэһэ эрдэ саптыбыт. Столовойбар сылдьан баран билэр ыалбар баран праздниктаах туомнаах буоллар атаарыстым. Аны урукку курдук ыигирэсыы, ыалдьыттааһын диэн суох, бэйэт эрэ кыттыһан кыраны тэрийэн атаараллыр. Закуска да хлебтан атын мэлигир. Кыра перцовка арыгы, брага сыыһа эрэ буолар, ол да буоллар сии 12 чааска диэри олордубут. Дьиэлээх рабочай кэһи, хамнас да кыра. Мин хойутаан ыалбар хоннум.

2-ое января, 1943 г.

Мин бу уолбуттан—Ивантан сурук ыллым. Кини 27/XII суруйбут. Ыалдьан баран тохтообут. VII-кэ үөрэппэр, хата, үөрэҕи ситиспит. Кумааҕы, харчы, ньуо-матыгар справка кэрдэспүт. Бүгүн онно-манна наадабар сылдьан баран дьиэлээтим. Күнүс олордум. Тымныыта алыс, бука 55-тан ордук быһыылаах. Өрөбүлүм.

4-ое января, 1943 г.

Бүгүн дирекцияҕар 2 ыйдаах үлэм отчетун туттардым. Хата бүгүн сылаас нэһиэс күн буолбут. Кинэһэ биэс анараа чаастан коллектив мунньаҕа буолан ааста, үлэ дьиссиплинэтин туһунан вопрос туран—директор Новгородов И. Д. информациятын иһиттибит. 7 чааска столовойга сылдьан обедтаан баран 8 чааска Эртиэ, Г. И.-кэ баран хоннум. Кэпсээтин наар фольклор туһу-наан. Кини миэхэ саха фольклоруттар Антология оҥоро-рутар проспект оҥоортун көрдөрдө. Онно саха фоль-клоруттан саамай ордук үчүгэйдэрин талан диэн бары видтарын жанрдарынан ааттаталаан киллэрбит. Олор-го остуоруйалар, кэпсээннэр, ис хоһоонноро, обрядовай алгыстар, тойуктар, чабырҕах, таабырын, ырыалар, олоҥхо той суоллаттан 2-3-түү суоллара киллэрэр гына планнаабыт. Антология 25-30 печ. лист буолуохтаах эбит да батыа суох быһыылаах. Кини предисло-вияллах, указательлаах, комментарийдаах, словарнай быһаарыылаах буолар гына планнаах. Антология ин-ститут факультетыгар үөрэнээччилэргэ, учууталларга пособия буолуохтаах үһү.

9-ое января, 1943 г.

...Хотугу хоһууннай эпос туһунан ол тэҥэ Эдьигээн, Булуу, Мастаах (участагын) районнарын олохтоох са-халыы тыллаах население санаарар тылын-говорун ту-һунан үлэм отчетун чочуланан-чочуланан 50 чэпчэпэр ку-мааҕы илиһигэр суруйан бүтэрбитим Башкирияҕа тут-тардым. Бу күнэҥэргэ мин хининк таба ыалбакка гынан баран бүгүн кэһэ 7 чааска столовойбар көрүстүм. Библиотека дьиэтэ ремонтка баран онно үлэлиирэ ула-рыйан хаалбыт.

16 янв., 1943 г.

Сарсыарда, күнүс тыал, тымныы, 55 кыраадыс буол-бут. Кинэһэ хаардаата, тыаллаах. 9 чаас саҕана чуум-пу, ичигэс—43 кыраадыс тымныы, ыйдаҥа. Мин кинэһэ дьиэбэр урукку материалларбын саҥылаатым, 1930—1938 с. диэри суруйуулардын, конспектарбын наардыталаан кэбистим, баларга: саха төрүттэрин, мэҥэлэр, таатталар, аймалар байаҕантайдар, хаҕаластар төрүт-тэрин тустарынан кэпсээттэр, биллэриилэр баалларр. Ол тэҥэ тыл, эмискилэр аатгарын уонна ол-бу редьыай ла-мпиктэр тустарынан бэлиэ суруйуулар баалларр.

(Бүтүүтэ бэчээттэниэ).

ООККО БУХАТЫЫРЫ КЫТТА КИМНЭЭХ КИИРСИЭХТЭЭХТЭРЭ БИЛИННЭ

МАПА. Таҥулу сэлиэниньэттигэр республика бастакы чемпиона, аатырбыт Гаврил Десяткин—Күүстээх Десят-кин бириһигэр мас тарааһыыгар республикатааҕы турнир түмүхтэннэ.

Күрэхтэһиигэ 14 хамаандаттан 126 спортсмен, ол иһи-гэр 17 спорт маастара кыттыыны ылла. Томпо улууһут-тан Афанасий Саввин абсолютнай чемпион аатын ыларын ситистэ.

Турнир түмүгүнэн быйыл ахсынньы 24 күнүгэр Дьо-куускайга Платон Прокопьев—Оокко бухатыыры кытта республика абсолютнай чемпионун аатын былдьаһыах-таах 16 спортсмен кимнээхтэрэ биллиннэ.

СИА.

ТЭРИЛТЭЛЭР БУХГАЛТЕРДАРЫН ИСТИИЛЭРИГЭР

Хамнас алын кээмэйэ уларыйарынан, соцстраҕынан төлөнөр пособиелар кээмэйдэрэ

Пособие көрүнэ	Төлөнөр кэмэ, кээмэйэ			
	1.08.95.—30.10.95 с.	1.11.95 с.	1.12.95 с.	1.01.96 с.
1. 12 нэдиэлэ иһиннэн учуокка турбут дьахталларга О. к. ХАҔ 50 бырыһыана	46750	49087	51425	53762
2. Оҕо төрөөһүнүгэр О. к. ХАҔх10	935000	981750	1028000	1075250
3. Оҕотун көрөн олорор ыйэлэргэ (үлэ тэрилтэтин кытта сибээстээхтэргэ) О. к. ХАҔ 100 бырыһыана	95500	98150	102850	107525
Киһини көмүүгэ О. к. ХАҔ 100 бырыһыана	935000	981750	1028500	1075250

Быһаарыы: О. к. ХАҔ—оройуоннай коэффициенниэҕэ хамнас алын кээмэйэ

СР Президенин бу дьыл балаҕан ыйын 20 күнүнээҕи 1171 №-дээх «Нэһилиэнньэ сорох арааттыгар социаль-най төлөбүрдэрэ улаатыннарыы» диэн Ыйааҕар олоҕу-ран, кыанан олорор кыаҕа суох мал 3-гэр диэри саас-таах оҕотугар эбии төлөнөр пособие соцстраҕынан төлөнөрүн быһыытынан, соцстрах отчуотугар 1995 с. IV кварталынан туспа строканан көрдөрүллүөхтээх.

Ону тэҥэ бу дьыллааҕы отчуокка 12 нэдиэлэ иһиннэн учуокка турбут дьахталларга төлөммүт үп туспа строканан көрдөрүллэрэ ирдэнэр.

Соцстрах фондата.

Эҕэрдэлиибит!

Күндү аҕабытын, эһэбитин, убаастабыллаах Алексей Андреевич СОБАКИНЫ 60 сааскын туолар кэрэ-бэлиэ күҥҥүнэн итиитик эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт эйиэхэ ыстаал доруобуйаны, уһун үйэни.

Кэргэниҥ, уолуҥ, кыргыттарыҥ, күтүөттэриҥ, сиэннэриҥ.

x x x

Күндү ийэбитин, эбэбитин Хайахсыт олохтооҕун, хотугу кэһэрүллүү кыттыылааҕын ДЬЯЧКОВСКАЯ Мария Афанасьевнаны 65 сааскын туолбуккунан уонна олоҕуҥ аргыһыныын ЯКОВЛЕВ Михаил Григорьевичтыын аал уоту оттон алаһа дьиэни тэриммиккит 35 сылынан, үүнэн иһэр саргылаах Саҥа дьылынан итиитик, истиҥник эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт кырдьар саһы кыйдаан, оҕолоргутун, сиэннэргит сыллас сыһыаннарын, итии таптаалларын дууһаҕытыгар иҕэринэн, уһуннан-уһуннук дьоллоохтук-сорҕулаахтык олороргутугар.

Кыргыттаргыт, уолаттаргыт, кийииттэргит, сиэннэргит.

«МААРЫКЧААН» СТУДИЯ БИЛЛЭРЭР

«Маарыкчаан» телерадиостудия ахсынньы 23 күнүнээҕи, субуотатааҕы, биэриитин ахсынньы 24 күнүгэр, баскыһыанньаҕа, киэһэ 7 чаастан таһаарар.

Студия коллектива улуус олохтоохторун үүнэн иһэр Саҥа дьылынан эҕэрдэлиир уонна истиҥ дьоҕуттун, чугас доҕотторгутун, дьиэгэлэргитин бу кэрэ бырааһынньыгынан биһиги өгөбүтүгэн дуһаван эҕэрдэлиирэгитин умнубаккытыгар баҕарар. Эҕэрдэлиир сайаапкалары бу ый 27 күнүгэр диэри ылабыт. Аадырыспыт: улуус дьаһалтатын дьиэтэ, 1 этээс, 9 №-дээх кабинет. Телефоммут 21-344.

Телерадиостудия.

МАХТАНАБЫТ

Күндү сиэммитин хомолтолоохтук сүтэрбит ыараханкүннэрбитигэр, оҕолорбутугар баран өйөбүл буоларбытыгар күүс-көмө, тирэх буолбут улууспут дьаһалтатын баһылыгар И. С. Сивцевкэ, доруобуйа харыстабылын управлениетын начальнигар Г. Н. Алексеевка, культура управлениетын начальнигар А. Н. Аммосоваҕа, нэһилиэкпит дьаһалтатын салалтатыгар (Н. Н. Шестаковка, Е. Е. Окороковаҕа), Одьулууннааҕы участковай балыыһа коллективыгар, аҕабытыгар сэрии ветерана Н. Н. Сивцевкэ, аймахтарбытыгар, доҕотторбутугар бэйэбит уонна оҕолорбут ааттарыттан барҕа махталбытын тиэрдэбит. Кэлэн иһэр саҥа дьылынан эҕэрдэлээн туран, ыралаах үлэҕитигэр ситиһиилэри, туйгун доруобуйаны, тус олоххутугар дьолу-соргуну баҕарабыт.

Одьулуунтан Владимир Иванович уонна Антонина Николаевна Федоровтар.

x x x

Биһиги оҕобут, эдьиийбит, балтыбыт ДЕНИСОВА Александра Егоровнаны тиһэх суолугар атаарарга күүс-көмө, субэ-ама буолбут аймахтарбытыгар, табаарыстарыгар, Хайахсыт балыыһатын бары үлэһиттэригэр, Хайахсыт нэһилиэгин дьаһалтатыгар барҕа махталбытын тиэрдэбит. Барыгытыгар кытаанах доруобуйаны, үлэҕитигэр ситиһиилэри, олоххутугар дьолу-соргуну баҕарабыт.

Ийэтэ, эдьиийэ, быраата.

АТЫЛЛЫЫБЫТ

Саҥа ВАЗ-21213 («Нива», люкс, 1700 куб. см, 5 скоростаах, маҕан өҥнөөх) автомашинаны. Аадырыспыт: Чурапчы сэл. Красильников уул. 6 №-рэ. Тел. 21-182.

«Аартык ЛТД» ХЭТ.

СҮТҮКТЭННИБИТ

Сэтинньи ыйга дьиэм таһыгар тэйиититтэн биир сиэстээх, хара дьүһүннээх, төбөтүн диэки үс сиринэн чорбойон киирбит маҕан мооһторуктаах ыппын сүтэрдим. Көрбүт, ханна баалларын турарын билэр дьоннор телефонунан биллэрэргитигэр көрдөһөбүн. Аадырыһым: Чурапчы сэл. С. Сергеев уул. 4 №-рэ, тел. 21-413, Дьячковскай Николай Ивановичка.

Захаров Олег Николаевичка Чурапчы орто оскуолатыттан 1995 сыл бэс ыйын 17 күнүгэр бэриллибит Б сериялаах, 175835 №-дээх орто үөрэҕи бүтэрбитин туһунан аттестат сүппүтүнэн, дьиҥэ суоҕунан ааҕыллар.

СУРУЙААЧЧЫ ТӨРӨӨБҮТЭ 100 СЫЛЫГАР

«Бичик» кинигэ издательствота аан бастаан саха литературатын классига Николай Неустроев «Святая искра» диэн кинигэтин таһаарда, онно нуучалыы тылынан кэпсээннэрэ, очерктара, заметкалара, суруктара киирдилэр.

Итини тэҥэ «Бичик» «Төрөөбүт сирбэр, тапталлаах дьоммор...» («Родному краю, любимому народу...») диэн кинигэтин таһаарда. Онно, «Гар» комедията, «На тихом озере», «Страх» диэн кэпсээннэрэ, ааспыт үйэҕэ бэчээккэ тахсыбатах хоһооннора, кэпсээннэрэ уо. д. а. матырыйааллары киллэрэн туран, автор урут тахсыбыт айымньылара бэчээттэннилэр.

ЭДЭР ДУОБАТЧЫТТАР СИТИҺИИЛЭРЭ

Московскай уобалас Солнечногорскай куоратыгар чугастааҕы дойдулар государстволарын бэрэстэбиитэллэрэ кыттыылаах оҕолорго нуучча дуобатыгар аан дойду чемпионата ыытыллан түмүктэннэ.

Биһиги оҕолорбут үчүгэйдик киирситтилэр. Сааһынан бөлөхтөргө аан дойду чемпионнарынан Максим Федотов (10-12 сааһынаахтарга), Гаврил Колесов (15-16 сааһынаахтарга) уонна Стасик Контоев (17-18 сааһынаахтарга) буоллулар, Маша Флегонтова уонна Таня Колесова иккис миэстэҕэ тахсыттылар, оттон Мотя Ноговицына үһүс түмүгү көрдөрдө.

Таатта оҕото М. Федотовтан ураты кииннэр бары — Чурапчы улууһун оҕолоро.

СИА.

Кытаанах нэһилиэгин олохтооҕо, «Амыдай» бааһынай хаһаайыстыбатын салайааччыта

ЯКОВЛЕВ Михаил Михайлович

эдэр сааһыгар олорго хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Ийэтигэр Парасковья Васильевнаҕа, балтыгар Анна Михайловнаҕа, бииргэ төрөөбүттэригэр, кэргэнигэр Ольга Матвеевнаҕа, оҕолоругар, чугас аймахтарыгар Кытаанах нэһилиэгин дьаһалтата, бааһынай хаһаайыстыбаларын ассоциацията.

—Кэргэнигэр Кытаанах орто оскуолатын учууталыгар Яковлева Ольга Матвеевнаҕа, ийэтигэр Парасковья Васильевнаҕа, оҕолоругар, бырааттыгар, кийиитигэр Д. П. Коркин аатынан республиканскай спортивнай интернат-оскуола учууталларыгар Гаврил Михайлович уонна Дария Степановна Яковлевтарга улуустааҕы үөрэх управлениета, үөрэх үлэһиттэрин профсоюһун улкома.

—Кэргэнигэр Кытаанах орто оскуолатын учууталыгар Ольга Матвеевна, ийэтигэр Парасковья Васильевна Яковлеваларга, оҕолоругар, бииргэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар Кытаанах орто оскуолатын коллектива.

—Бырааттыгар Гаврил Михайлович, кийиитигэр Дария Степановна Яковлевтарга, Д. П. Коркин аатынан спортивнай орто интернат-оскуола администрацията, профкома.

—Бырааттара Михаил Михайлович өлбүтүнэн кэргэнигэр Ольга Матвеевнаҕа, оҕолоругар, бииргэ төрөөбүттэригэр Чурапчыттан В. С. Яковлев, Н. И. Дьячковскай дьиэ кэргэттэрэ.

Балтыгар учуутал Александра Михайловна, күтүөтүгэр дьаһалта баһылыгар Афанасий Михайлович Кириллиннэргэ Чакыр нэһилиэгин дьаһалтата, орто оскуолатын коллектива.

—Ийэтигэр, кэргэнигэр Ольга Матвеевнаҕа, оҕолоругар, бииргэ төрөөбүттэригэр Чакыртан балта Александра, күтүөтэ Афанасий Кириллиннэр, Борисовтар, Васильевтар.

—Кэргэнигэр Ольга Матвеевнаҕа, оҕолоругар, ийэтигэр Парасковья Васильевнаҕа, аймахтарыгар Кытаанахтан Саввиннар.

—Бырааттара, убайдара Михаил Михайлович өлбүтүнэн эдьиийдэригэр ийэтигэр Парасковья Васильевнаҕа, кэргэнигэр Ольга Матвеевнаҕа, оҕолоругар, бииргэ төрөөбүттэригэр Сулҕаччыттан, Дириҥтэн, Дьөкүүскэйтэн Михайловтар, Чурапчыттан Брызгаевтар, Сунтаартан Степановтар.

—Тапталлаах убайдара Михаил Михайлович өлбүтүнэн Анна, Алексей Терютиннарга Кытаанахха бииргэ үөрэммит табаарыстара.

—Кэргэнигэр Ольга Матвеевнаҕа, оҕолоругар, аймахтарыгар Чурапчыттан табаарыстара Михайловтар дьиэ кэргэттэрэ.

—Эдьиийигэр Федотова Светлана Константиновнаҕа Сылаҥ орто оскуолатыгар бииргэ үөрэммит табаарыстара.

Дьөкүүскэй куорат олохтооҕо, «Кодак» ачыкый предприятие үлэһитэ

ЗАХАРОВ Семен Петрович

эдэр сааһыгар эмискэ ыалдьан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Ийэтигэр Яковлева Мария Ивановнаҕа, бииргэ төрөөбүттэригэр Кытаанах нэһилиэгин дьаһалтата.

—Д. П. Коркин аатынан республиканскай спортивнай орто интернат-оскуола учууталларыгар убайыгар Гаврил Михайлович, саҥаһыгар Дария Степановна Яковлевтарга улуустааҕы үөрэх управлениета, үөрэх үлэһиттэрин профсоюһун улкома.

—Бырааттара Семен Петрович өлбүтүнэн Александра уонна Петр Захаровтарга ыаллара Васильевтар, Тарасовтар, Татьяна Посельская, Поповтар, Аммосовтар.

—Кытаанах орто оскуолатын выпускнига Семен Петрович өлбүтүнэн ийэтигэр Мария Ивановнаҕа, бииргэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар бу оскуола коллектива.

—Ийэтигэр, убайдарыгар, бырааттарыгар, кийииттэригэр, балыстарыгар, аймахтара Чакыртан Борисовтар, Васильевтар, Кириллиннэр.

—Убайыгар Захаров Петр Петровичка лесхоз администрацията, профкома.

—Ийэтигэр, бииргэ төрөөбүттэригэр, чугас аймахтарыгар Чурапчыттан Пелагея Ефимова, Алексеевтар, Поповтар, Федотовтар, Мугудайтан Крюковтар.

—Эмиэ кииннэргэ Дириҥ орто оскуолатын 1984 сыллааҕы 28-с выпуска.

ЗАХАРОВ Семен Петрович

ЯКОВЛЕВ Михаил Михайлович

өлбүттэринэн эдьиийдэригэр Хайахсыт нэһилиэгин «Туора Күөл» бааһынай хаһаайыстыбаларын ассоциациятын киллабынай бухгалтерыгар Захарова Екатерина Дмитриевнаҕа дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Хайахсыт нэһилиэгин дьаһалтата, «Туора Күөл» бааһынай хаһаайыстыбаларын ассоциацията.

Сылаҥ орто оскуолатыгар бииргэ үөрэммит табаарыстара.

Колхознай-совхознай тутуу ветерана, Төлөй нэһилиэгин олохтооҕо

МАКСИМОВ Семен Петрович

ыарахаҥнык ыалдьан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Бэйэлэрин үлэһиттэригэр уолугар суоппар Максимов Спартак Семеновичка, күтүөтүгэр болуотунньук Попов Константин Константиновичка «Чурапчыагрострой» акционернай общество коллектива.

—Кэргэнигэр, оҕолоругар, кийииттэригэр, күтүөттэригэр, сиэннэригэр аймахтара Дьөкүүскэйтэн Максимовтар, Чакыртан Максимовтар, Одьулууннтан Сидоровтар, Чурапчыттан Герасимовтар.

—Убаастыыр, таптыыр аҕалара Семен Петрович өлбүтүнэн Төлөй орто оскуолатын үлэһиттэригэр Мария Семеновна, Роман Дмитриевич Филипповтарга, Максимов Семен Семеновичка бу оскуола коллектива.

—Кэргэнигэр, оҕолоругар, күтүөттэригэр Максимов Семен Семеновичка Макаровтар, Дьячковскайдар, Будищиннар.

—Балтыгар Максимова Евдокия Егоровнаҕа Мугудай орто оскуолатын 1972 сыллааҕы бииргэ үөрэммит бүтэрбит табаарыстара.

Эргиэн үлэтин ветерана, Одьулуун нэһилиэгин олохтооҕо

ЕГОРОВА Анна Ильинична

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Кыыһыгар кийииттэригэр, саҥастарыгар Манасытова Марианна Алексеевнаҕа Арыылаахтан бары аймахтара.

—Доҕотторугар кыыһыгар Марианна, күтүөтүгэр Анатолий Манасытовтар дьиэ кэргэттэригэр Анна, Дмитрий Портнягиннар.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-265, общий — 21-505.

Учредители (соучредители) газеты — Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахаполиграфиздат». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты: 54907. Объем — 1 усл. п. лист. на 4-х страницах.

Автор суруктар этиилэр санаа редакция позициятыгар мэлдьи сөп түбэһэр буолбатах. Сурукка ыйыллар чахчылар кырдьыктааахтарыгар эппиэтинэһи автор тус бэйэтэ сүгэр.

Чурапчинская улусная типография Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат», с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». Подписано в печать 20.12 17 ч. (гр. 18.00). Тираж — 3070.

ЗАКАЗ № 151.